

novičke

marec 2004

Obvestila koordinacije Mreže središč za samostojno učenje * Ustanovljena koordinacijsko razvojna enota programa PUM * Promocija izobraževalnih organizacij, vključenih v projekt POKI	3-8	DOMAČE NOVIČKE
Dogovori s 27. seje	9-10	O DELU STROKOVNEGA SVETA ZA IZOBRAŽEVANJE ODRASLIH
Kakovost poklicnega in strokovnega izobraževanja (odraslih) v Evropi – 1. del	11-13	UTRINKI IZ SVETA
Mednarodni seminar o metodah in tehnikah benchmarkinga	14-15	S POTI
<i>Kam z mularijo</i>	16-17	NOVA KNJIGA
Izvedba pilotnega izobraževalnega programa <i>Pravica do učenja</i> * Vizija Zavoda za izobraževanje in kulturo Črnomelj * E-izobraževanje na delovnem mestu * S samoocenjevanjem do nenehnih izboljšav * Skupno delo mentorjev pod okriljem Zavoda za gozdove Slovenije	18-26	KOTIČEK JE VAŠ
Vabilo na petkovo izobraževalno srečanje * Vabilo na literarne večere * Izobraževanje v okviru projekta <i>Razvoj organiziranega samostojnega učenja</i>	27-28	PRIPRAVLJAMO/ PRIPRAVLJAJO
	29	POSVETI, KONFERENCE
	30	NOVOSTI IZ KNJIŽNICE

PROGRAMSKA ZASNOVA NOVIČK

Novičke so strokovno glasilo za izobraževanje odraslih v Sloveniji. Z Novičkami želimo izboljšati obveščenost vseh, ki delamo na tem področju ali pa smo kakor koli povezani z izobraževanjem in učenjem odraslih v Sloveniji.

Prejemniki Novičk so posamezniki in organizacije; tisti, ki se ukvarjajo z izobraževanjem in učenjem odraslih poklicno, in tudi tisti, ki delajo to prostovoljno (v društvih, strokovnih, verskih, političnih in drugih prostovoljskih organizacijah).

V Novičkah objavljamo tele vrste informacij o izobraževanju in učenju odraslih doma in v svetu:

- opis in prikaz dogodkov in dejavnosti v izobraževanju odraslih;
- razvojne, raziskovalne in druge programe in projekte;
- sporočila o organizacijah, njihovih potrebah, načrtih in dejavnostih;
- podatke o izobraževalnih programih in razvoju programov;
- sporočila o politiki in strategiji izobraževanja odraslih;
- novice v upravljanju in zakonodaji;
- statistične podatke;
- mnenja, stališča in predloge;
- podatke in informacije o možnostih in virih za učenje;
- podatke o napovedanih prireditvah, posvetih, publikacijah in drugih strokovnih dogodkih;
- prikaze novih knjig, člankov ter didaktičnega in drugega gradiva ter novice s knjižnega trga;
- novice iz naših knjižnic, predvsem iz knjižnice ACS.

V Novičkah objavljamo kratke, jedrnat, objektivne in nepristranske informacije.

Novičke izhajajo praviloma vsak mesec, gradivo za posamezno številko zbiramo do 10. v mesecu. Za stike s tujino izdamo Novičke trikrat na leto v angleškem jeziku.

Prejemnikom Novičke pošiljamo brezplačno. Tako bo tudi v prihodnje, če bomo lahko stroške za njihovo izdajanje poravnali iz javnih sredstev za izobraževanje odraslih.

Novičke ureja in izdaja Informacijsko središče ACS.

Odgovorni osebi: mag. Zvonka Pangerc Pahernik, vodja Informacijskega središča, in Nevenka Kocijancič, urednica.

Oblikovanje: Lina design

Prelom: Solos d.o.o.

Tisk: Tiskarna Štok

Naslov uredništva je: Andragoški center Slovenije, Šmartinska 134a, 1000 Ljubljana,

telefon: 01 5842 560, faks: 01 5245 881, internet: <http://www.acs.si>, el. naslov: nevenka.kocijancic@acs.si

Novičke lahko preberete tudi na internetu: <http://www.acs.si/novicke>

ISSN 1408-6484 (slovenska izdaja - tiskane)

ISSN 1581-3770 (slovenska izdaja - online)

Naklada 1.850 izvodov

DOMAČE NOVIČKE

Organizirano samostojno učenje

Obvestila koordinacije Mreže središč za samostojno učenje

O organiziranem samostojnem učenju smo nazadnje pisali v septembrski tematski številki Novičk. Tokrat želimo zapisati nekaj besed o dosežkih koordinacije Mreže središč za samostojno učenje (v nadaljevanju Mreže SSU) v letu 2003 in o načrtih za leto 2004. V mesecu maju pripravljamo prvo letošnje srečanje izvajalcev organiziranega samostojnega učenja in izpeljavi dveh programov temeljnega usposabljanja delavcev v središčih.

Dosežki koordinacije Mreže središč za samostojno učenje v letu 2003

O dosežkih posameznih središč bomo podrobneje pisali v kakšni drugi številki Novičk, saj je poročilo o delovanju središč za samostojno učenje v šolskem letu 2002/2003 še v nastajanju. Vsekakor pa je pomembno, da na tem mestu še enkrat zapišemo, da se je v središčih za samostojno učenje po podatkih, zbranih iz poročil za šolsko leto 2001/2002, učilo skupaj 7.190 udeležencev v skupnem obsegu 100.188 ur samostojnega učenja.

Koordinacija Mreže SSU je v letu 2003 izpeljala naslednje naloge:

- vodenje in sprotno dopolnjevanje baze podatkov o delujočih središčih v Sloveniji v letu 2003,
- priprava baze podatkov o vseh izpeljanih izobraževanjih za delavce v središčih (s podatki o udeležencih),
- svetovalna pomoč delavcem v delujočih središčih in tistim, ki bi radi odprli nova središča za samostojno učenje,
- organizacija in izpeljava dveh letnih srečanj strokovnih delavcev iz središč (25. april in 4. december 2003),
- informiranje o razpisih in strokovnih dogodkih, pomembnih za delovanje središč,
- priprava podlag za računalniško spremljanje dejavnosti (osnutek podatkovnega modela),
- spremljanje in ocenjevanje delovanja središč (zbiranje poročil, analiza poročil in izdelava *Poročila o delovanju središč za samostojno učenje v šolskem letu 2001/2002*),
- sodelovanje pri sistemskem urejanju položaja središč za samostojno učenje,

- priprava besedila predstavitve projekta za promocijske namene,
- organizacija in izpeljava dveh temeljnih usposabljanj osebja, ki dela v središčih za samostojno učenje, in tistih, ki želijo na novo odpreti takšno središče: *Uvodni seminar o postavitvi in vodenju središča za samostojno učenje* (20. maj 2003) ter *Svetovanje in mentorstvo pri samostojnem učenju in izobraževanju na daljavo* (27. in 28. maj ter 10. junij 2003),
- zbiranje in urejanje baze vseh gradiv in programov za samostojno učenje, ki jih uporabljajo v središčih za samostojno učenje v Sloveniji,
- skupna predstavitev dejavnosti organiziranega samostojnega učenja v Sloveniji v septembrski tematski številki *Novičk*,
- večkratne predstavitve in objave o delovanju Mreže SSU,
- priprava gradiva *Razvoj in rezultati organiziranega samostojnega učenja* ter predstavitev modela središč za samostojno učenje in rezultatov organiziranega samostojnega učenja na 24. seji Strokovnega sveta RS za izobraževanje odraslih (9. oktober 2003),
- iskanje možnosti za dodatno sofinanciranje razvojnih dejavnosti organiziranega samostojnega učenja in dejavnosti središč ter seznanjanje z mednarodnimi projekti,
- prenova celotne metodologije za vrednotenje dejavnosti ter druge naloge.

Organizacijske spremembe

Decembra 2003 se je izteklo enoletno delo dosedanjima sodelavkama razvoja in koordinacije Mreže SSU. Z novim letom so se spremenile tudi vloge, tako je razvojne naloge prevzela Ema Perme, zunanja razvojna sodelavka ACS. Koordinacijske naloge Mreže SSU, ki jih je po dogovoru ACS in Knjižnice Otona Župančiča prevzela Delavska knjižnica, pa opravlja Jasmina Orešnik.

Načrti Mreže SSU za leto 2004

Poleg stalnih nalog koordinacije Mreže SSU v letu 2004 načrtujemo še sodelovanje pri zasnovi, preizkusu in vpeljavi avtomatiziranega spremljanja delovanja posameznih središč, organizacijo in koordinacijo središč za skupen nastop v TVU 2004, pripravo predloga za prenovo standardov in normativov, obiske središč na terenu, pripravo širšega koncepta razvoja središč, iskanje možnosti za dodatno sofinanciranje razvojnih dejavnosti organiziranega samostojnega učenja in dejavnosti središč ter sodelovanje v mednarodnih projektih.

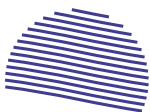
Obvestilo o srečanju izvajalcev organiziranega samostojnega učenja

Srečanje Mreže središč za samostojno učenje bomo organizirali **11. maja 2004** na Andraškoškem centru RS. Predvidene teme srečanja bodo: odzivi izvajalcev na prenovljeno me-

odologijo za spremljanje dejavnosti, letno poročilo o delovanju središč za samostojno učenje v šolskem letu 2002/2003, dejavnost izvajalcev v Mreži SSU, skupna promocija v TVU 2004, predstavitev Evropskega računalniškega spričevala ter druge aktualne teme.

Vse dodatne informacije o delovanju Mreže SSU lahko dobite pri Jasmini Orešnik, koordinatorici Mreže SSU, v Delavski knjižnici na Kersnikovi 2 v Ljubljani (tel.: 01 2307 393).

Jasmina Orešnik (jasmina.oresnik@lj-oz.sik.si), Knjižnica Otona Župančiča

Projektno učenje za mlajše odrasle Ustanovljena koordinacijsko razvojna enota programa PUM

Od lanskega oktobra deluje nova nacionalna 'pisarna', ki za omrežje izvajalcev programa Projektno učenje za mlajše odrasle - PUM usklajuje skupne dejavnosti in projekte ter opravlja nekatere organizacijske in razvojne naloge, ki jih je v preteklih letih opravljal Andragoški center Slovenije (v nadaljevanju ACS). Zamisel, da bi ustanovili posebno enoto za potrebe omrežja izvajalcev programa zunaj ACS, je zorela nekaj let. V tem času sta v Ljubljani uspešno zaživel podobni organizacijski enoti za dva druga projekta ACS (osrednja Borza znanja in koordinacija Mreže središč za samostojno učenje v knjižnici Otona Župančiča – enota Delavska knjižnica). Priprave na ustanovitev posebne enote za program PUM smo pospešili, ko je rasla mreža izvajalcev programa in ko je postalo financiranje programa bolj stabilno¹. Od zadnje širitve mreže leta 2000 program izvaja osem izobraževalnih organizacij po Sloveniji: Andragoški zavod Maribor – Ljudska univerza, Izobraževalni center Memory v Kopru, Javni zavod Mocis iz Slovenj Gradca, Ljudska univerza Ajdovščina, Ljudska univerza Murska Sobota, Ljudska univerza Radovljica, SKALA PUM v Celju in TIN Ljubljana. Ocenili smo, da se posebna organizacijska enota lahko učinkoviteje zavzema za nadaljnje reševanje nerešenih vprašanj v zvezi s sistemsko umeščenostjo programa in financiranjem, ACS pa se v večji meri posveti kakovostnemu izobraževanju mentorjev ter nadaljnjemu razvojno-raziskovalnemu delu za program PUM.

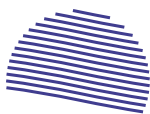
Posebna strokovna komisija, ki jo je imenoval ACS, je na internem razpisu med obstoječimi izvajalci programa izbrala za vodjo koordinacijske enote Mihaelo Lovše in za gostujočo organizacijo (sedež enote) Andragoški zavod Maribor – Ljudska univerza.

¹ Posebna postavka v državnem proračunu zagotavlja izvajalcem dvotretjinsko denarno podporo programa.

Ob pričetku delovanja enote so bile razmejene naloge in pristojnosti, ki jih prevzema novoustanovljena enota, in naloge, ki še naprej ostajajo v pristojnosti Andragoškega centra. Osrednja skrb ACS ostaja temeljno izobraževanje in nadaljnje spopolnjevanje mentorjev v programu ter razvojno raziskovalno-delo (na primer raziskovanje dolgoročnih učinkov programa, preučevanje potreb mladih osipnikov v Sloveniji itn.). Temeljne naloge, ki jih prevzema in opravlja osrednja koordinacijsko razvojna enota PUM v interesu vseh izvajalcev programa, so številne. Naj navedem le najpomembnejše: svetovanje in informiranje, usklajevanje skupnih dejavnosti, izpeljava organizacijskih srečanj, reševanje nerešenih sistemskih in denarnih vprašanj, sodelovanje s strokovnimi ustanovami in financierji programa na lokalni in nacionalni ravni, spremljanje izvajanja programa, ugotavljanje potreb po novih mentorjih in po spopolnjevanju obstoječih mentorjev, pripravlanje podlag za širitev mreže izvajalskih organizacij, mednarodno sodelovanje, priprava in koordinacija skupnih projektov, promocija projekta na lokalni, nacionalni in mednarodni ravni ter druge naloge, ki jih sproti narekuje delovanje mreže izvajalcev programa.

Vse dodatne informacije o delovanju koordinacijsko razvojne enote dobite pri Mihaeli Lovše na Andragoškem zavodu Maribor – Ljudski univerzi, Maistrova 5, Maribor (tel: 02 2341 116).

Mihaela Lovše (mihaela.lovse@azm-lu.si),
Andragoški zavod Maribor – Ljudska univerza

Kje so razlike?

Promocija izobraževalnih organizacij, vključenih v projekt POKI

S presojanjem kakovosti lastne ponudbe izobraževanja, s poskusi prilagajanja potrebam okolja, s povečevanjem dostopnosti izobraževanja posameznim skupinam udeležencev ter z izpolnjevanjem njihovih pričakovanj začenjajo v izobraževalni organizaciji gledati in razmišljati širše, delovati prožneje in povezovati vse vključene v izobraževalni proces. Zaradi spremenjenih zahtev trga dela (ter s tem potreb po nadgradnji obstoječih in pridobivanju novih znanj in spretnosti), zaradi spremenjene vloge izobraževanja odraslih, predvsem vedno novih nalog, postaja vprašanje *promocije kakovosti lastnega dela* nov izziv za izobraževalne organizacije. Od izobraževalnih organizacij zahteva nova vloga premislek o lastnem položaju v lokalnem okolju, o pomenu za stroko, o mestu v družbi

in hkrati razmišljanje o cilju, o podobi, ki jo želi izboljšana in izpopolnjena prevzemati v skrbi za kakovost.

K temu lahko med drugim prispeva **določitev poslanstva in vizije** izobraževalne organizacije. V kolektivih izobraževalnih organizacij, ki so vključene v projekt Ponudimo odraslim kakovostno izobraževanje in uvajajo model za presojanje in razvijanje kakovosti - POKI, so se pogovarjali o določitvi poslanstva in vizije. To je pripeljalo do poglobljenega razmisleka o poti, ki bi jo izobraževalna organizacija morala še prehoditi, in o dosežkih, s katerimi se že lahko ponaša ter se nanje opira, ko se predstavlja in skuša prodreti do novih udeležencev ter do uporabnikov, s katerimi še ni sodelovala, ali želi z njimi sodelovanje obnoviti.

Izobraževalne organizacije imajo možnost, da *poslanstvo in vizijo* objavijo na svojih spletnih straneh, v katalogu izobraževanja, v zgibankah o lastni ponudbi ter povsod, kjer se predstavljajo. Poslanstvo in vizija tako postaneta njihov zaščitni znak. Zanimalo nas je, koliko izobraževalnih organizacij izkoristi to možnost, in dalje, ali obstaja razlika med organizacijami, ki so vključene v projekt POKI, ter drugimi. Analizirali smo spletne strani¹ ljudskih univerz in srednjih šol, na katerih poteka izobraževanje odraslih². Ugotovili smo, da nobena med organizacijami prve generacije POKI (POKI 1), kamor so bile vključene štiri srednje šole, nima na spletnih straneh objavljenih vizije in poslanstva, medtem ko ima vseh deset organizacij (šest ljudskih univerz in štiri srednje šole) druge generacije projekta (POKI 2) objavljeno vizijo, šest pa tudi poslanstvo³.

Še zanimivejša je primerjava med izobraževalnimi organizacijami, ki so vpeljevale model in onimi, ki ga niso. Razlika med ljudskimi univerzami, ki so vključene v projekt, in drugimi je precejšnja. Vse ljudske univerze, vključene v projekt, imajo objavljeno vizijo, polovica med njimi tudi poslanstvo, medtem ko jih ima med ostalimi 35 ljudskimi univerzami v Sloveniji, ki ne sodelujejo v projektu, osem objavljeno vizijo, štiri poslanstvo in tri poslanstvo pogojno⁴, štiri pa nimajo svoje spletne strani.

S srednjimi šolami je podobno, pri čemer imajo od osmih srednjih šol, od katerih je polovica pripadala prvi generaciji POKI, druga polovica pa sodeluje v drugi izpeljavi

¹ Zaradi dostopnosti smo se omejili na spletne strani in nismo analizirali drugih medijev.

² Upoštevani so podatki, ki so jih imele izobraževalne organizacije objavljene na spletu v novembru in decembru leta 2003.

³ Za organizacije prve generacije projekta POKI objavljanje poslanstva in vizije ni bilo obvezno, medtem ko je objava vizije postala obvezna za POKI 2, objava poslanstva pa je bila prepuščena presoji posamezne izobraževalne organizacije.

⁴ Kot »pogojno«⁴ poslanstvo oziroma vizijo smo upoštevali tista poslanstva in vizije, ki so se nanašala izključno le na mladino oziroma dijake (pri srednjih šolah), ter ona, pri katerih ni bilo čisto jasno, ali dejansko gre za poslanstvo oziroma vizijo.

projekta, štiri objavljeno poslanstvo ter dve vizijo. Med ostalimi 93 srednjimi šolami v Sloveniji, ki ponujajo tudi izobraževanje odraslih, imajo štiri na spletu objavljeno vizijo, tri poslanstvo, štiri vizijo pogojno ter štiri pogojno poslanstvo. Sedem srednjih šol nima svoje spletne strani.

Vidimo, da izobraževalne organizacije, ki vpeljujejo ali so vpeljevale model za presojanje in razvijanje kakovosti – POKI, *izstopajo*.

Objava vizije in poslanstva sama po sebi seveda še ne pomeni višje ravni kakovosti (in obratno, neopredeljena in neobjavljena vizija in poslanstvo ne pomeni, da izobraževalna organizacija nima ozaveščene kakovosti), lahko pa predstavlja prvi korak. Navzven lahko stranki ali uporabniku pomenita pozitiven stik z ustanovo, saj nakazujeta neko zavedanje organizacije in njeno specifično identiteto. Izobraževalna organizacija je tako trdneje umeščena v okolje, tudi med konkurenco. Znotraj organizacije lahko že sama razprava o skupni viziji in poslanstvu poveže kolektiv, ga navduši in vpreže nove moči za presojanje in razvijanje kakovosti v lastni izobraževalni organizaciji. Vizija pomeni del postavljenega standarda kakovosti, h kateremu stremimo, in se v tem smislu v vseh korakih, ki jih v modelu moramo prehoditi, oziramo nanjo. Presojamo, ali gremo v pravo smer, koliko od zelenega smo že dosegli in koliko delnih ciljev smo uresničili. Vsakodnevno izpolnjevanje poslanstva, zavedanje, v kakšnih pogojih, za koga in zakaj delujemo, nenehno izboljševanje lastne ponudbe ter skupna vizija lahko notranje povezujejo zaposlene v izobraževalni organizaciji. Uporabniki ponudbe (tudi potencialni) zaradi tega gotovo prepoznajo posamezno izobraževalno organizacijo kot bolj harmonično in uglašeno celoto, saj se skupni napori za zviševanje kakovosti odražajo na več ravneh delovanja neke ustanove v javnosti.

Polona Kelava (polona.kelava@acs.si), ACS

O DELU STROKOVNEGA SVETA RS ZA IZOBRAŽEVANJE ODRASLIH

Spremljamo pobude, mnenja, sklepe...

Dogovori s 27. seje

Na 27. seji Strokovnega sveta RS za izobraževanje odraslih, ki je bila 11. februarja 2004, so se člani seznanili z evalvacijsko študijo Oblikovanje nacionalnega in izvedbenega kurikuluma v poklicnem in strokovnem izobraževanju odraslih in z razvojem na področju ključnih kvalifikacij.

Evalvacijska študija Oblikovanje nacionalnega in izvedbenega kurikuluma v poklicnem in strokovnem izobraževanju odraslih

Navedena študija sodi med evalvacije, ki zadevajo presojo vzgojno-izobraževalnega sistema, saj se ne ukvarja s posameznim kurikulumom, temveč s celotnim javno veljavnim poklicnim in strokovnim izobraževanjem odraslih. Pri tem pa predmet presojanja ni sistemska ureditev tega področja v celoti. Obravnava je usmerjena predvsem v presojo enega (vendar ne edinega) systemskega ukrepa, to je Navodil za prilagajanje izobraževalnih programov poklicnega in strokovnega izobraževanja odraslim udeležencem, ki resda pomembno sistemske urejajo to področje izobraževanja odraslih, vendar ne v celoti. Evalvacija je potekala od septembra 2001 do septembra 2003.

V študiji so izpostavljene tiste dimenzije, ki opredeljujejo minimalne standarde kakovosti pri pripravi izvedbenega kurikuluma v izobraževanju odraslih (in bi jih bilo zato treba opredeliti v Navodilih), pa tudi tiste, ki sodijo v domeno avtonomije izobraževalne organizacije in učiteljev. Z vidika zagotavljanja kakovosti njihovega udejanjanja je treba okrepiti že obstoječe oziroma zagotoviti vpeljevanje novih podpornih dejavnosti, ki bodo omogočile kakovostno organizacijo in izpeljavo izobraževanja odraslih. Mednje sodijo usposabljanje učiteljev, dejavnosti samovrednotenja in druge.

V razpravi je bilo poudarjeno, da je treba zagotoviti avtonomijo šol, določeni pa morajo biti splošni okviri, ki ščitijo pravice udeležencev. Upoštevati je treba posebnosti posameznika, skupine in predmeta ter voditi ustrezne evidence. Poskrbeti je treba, da podzakonski akti vsebujejo določila, ki upoštevajo posebnosti izobraževanja odraslih.

Strokovni svet RS za izobraževanje odraslih je menil, da je študija primerna podlaga za pripravo novih Navodil za prilagajanje izobraževalnih programov odraslim udeležencem izobraževanja. Ministrstvu za šolstvo, znanost in šport je predlagal, da:

- na podlagi navedene študije čimprej pripravi predlog novih navodil;
- preuči in uskladi podzakonske akte, ki zadevajo izobraževanje odraslih, ter zagotovi upoštevanje andragoških načel (gre predvsem za Pravilnik o dokumentaciji in Pravilnik o preverjanju in ocenjevanju znanja);
- v okviru razpisa za učbenike posebej razpiše tudi učbenike in učna gradiva za odrasle;
- v okviru permanentnega spopolnjevanja učiteljev zagotovi in financira modularno zasnovano spopolnjevanje učiteljev in drugih strokovnih delavcev za izobraževanje odraslih.

Razvoj na področju ključnih kvalifikacij

Uvodoma je razvoj na tem področju, ki ga usklajujeta Center RS za poklicno izobraževanje in Zavod RS za šolstvo, predstavila mag. Slava Pevec Grm. Pri definiranju metodologije, ki sta jo pripravila zavoda, so bili izpostavljeni naslednji cilji:

- odmik od predmetnega načrtovanja ciljev k načrtovanju ključnih kvalifikacij po področjih;
- poudarek na funkcionalnih in uporabnih znanjih in spretnostih, postavljenih v okvir poklica in vsakdanjega življenja (v tej zvezi poudarek na treh vidikih znanja: konstruktivističnem, kontekstualnem in funkcionalnem);
- ujeti pravo razmerje med splošnimi znanji v funkciji poklica in vsakdanjega življenja ter funkciji abstrakcije;
- razmisliti o novih metodično-didaktičnih konceptih, ki podpirajo to paradigmo, in so bistvenega pomena pri razvijanju ključnih pristojnosti.

Pomemben korak je vpeljevanje novih ciljev v konkretne programe. Večino stvari bo mogoče povezati na izvedbeni ravni s timskim načrtovanjem. Procesne ključne kvalifikacije so opredeljene posebej. Največje spremembe bodo na ravni šole, saj bo izvajanje učnega procesa moralo potekati povsem drugače.

Strokovni svet se strinja s konceptom in načrtom, da se novost preverja s poskusom. Standardi splošnih znanj bodo lahko smiselno vgrajeni v izobraževalne programe, preverljiva pa bodo tudi znanja, dosežena po drugih poteh. V razpravi so posebej poudarili, da je treba za celovitost poskusa nujno vključiti tudi izvedbo programa za odrasle, zato so ponovno apelirali na projektno skupino in Ministrstvo za šolstvo, znanost in šport, da v poskusno uvajanje novih programov vključi najmanj eno poskusno izvedbo programa Avtoserviser za odrasle.

Irena Komac (Irena.Komac@gov.si), Strokovni svet RS za izobraževanje odraslih

UTRINKI IZ SVETA

Posebna strokovna skupina pripravlja rešitve **Kakovost poklicnega in strokovnega izobraževanja (odraslih) v Evropi¹ – 1. del**

Lizbonska deklaracija je s svojim ciljem, da postane evropsko gospodarstvo do leta 2010 najbolj konkurenčno in dinamično, na znanju zasnovano gospodarstvo na svetu, povzročila številne razmisleke, pa tudi ukrepanja na področju vzgoje in izobraževanja na vseh ravneh - evropski, državnih, regionalnih in izvedbenih. Ni treba posebej utemeljevati, da skoraj ni ukrepov, akcij ali poročil, ki se ob tem ne bi dotaknili vprašanja kakovosti, pa naj gre za celotne sisteme ali njihove dele, za proces vzgoje in izobraževanja ali njegove rezultate. Poklicno in strokovno izobraževanje ni pri tem nobena izjema. Nasprotno: sistem, ki usodno vpliva na učinke gospodarstva ali razmere na trgu dela, še toliko bolj intenzivno išče odgovore na vprašanja, katere ukrepe, ravnanja in spremembe je treba uvesti, da bi izboljšali kakovost in učinkovitost.

Glede na to, da v zadnjih letih zaradi potreb delodajalcev in zaradi velikih nacionalnih projektov (*Program za odpravljanje izobrazbenega primanjkljaja - Program 10.000*, predlog *Resolucije o nacionalnem programu izobraževanja odraslih* itd.) poklicno in strokovno izobraževanje odraslih v Sloveniji predstavlja vedno večji delež v celotnem izobraževanju odraslih, je nujno, da dejavno spremljamo in sodelujemo v procesih, ki za izboljšanje kakovosti tega dela izobraževanja potekajo na evropski ravni. Čeprav mnogi dokumenti ali ukrepi, ki so opisani v nadaljevanju, ne govorijo posebej o izobraževanju odraslih, so skoraj vsi taki, da zadevajo tudi to področje.

Eden izmed temeljnih dokumentov, ki so za poklicno in strokovno izobraževanje nastali na podlagi lizbonskih sklepov, je t.i. *Kopenhagenska deklaracija* iz leta 2002, ki so jo sprejeli ministri za (poklicno) izobraževanje Evropske unije, držav članic EFTE, držav kandidat in Evropska komisija. V njej je opredeljena strategija evropskega sodelovanja za doseganje temeljnih ciljev poklicnega izobraževanja in usposabljanja: povečati zaposljivost, zagotoviti

¹ Pri pisanju članka sem uporabila naslednje vire: Stocktaking report of the Copenhagen Coordination group, Evropska komisija, oktober 2003; An European guide on self-assessment for VET providers, CEDEFOP, oktober 2003; A European Common Quality Assurance Framework, CEDEFOP, oktober 2003.

primerljivost in izboljšati dostopnost. Ta strategija se nanaša na ukrepe za izboljšanje učinkov, kakovosti in privlačnosti poklicnega in strokovnega izobraževanja.

Zahteva po izboljšanju kakovosti je bila torej opredeljena med tremi temeljnimi ukrepi, ki jih je treba uresničevati, če naj bi to izobraževanje res približali potrebam sodobnega sveta. V deklaraciji je zapisano, da imajo prednost »*promocija sodelovanja na področju zagotavljanja kakovosti s posebnim poudarkom na izmenjavi modelov in metod, pa tudi skupni kriteriji in principi kakovosti poklicnega izobraževanja in usposabljanja.*« Z namenom, da bi ta cilj dosegli, je Evropska komisija imenovala posebno skupino strokovnjakov (Tehnična delovna skupina), ki pripravlja strokovne rešitve. V letu 2003 je bilo njeno delo namenjeno naslednjim področjem:

- **Odkrivanje obstoječih nacionalnih in mednarodnih standardov in norm**, ki se uporabljajo v različnih državah, regijah, delih poklicnega in strokovnega izobraževanja. Gre za uresničevanje izhodišča, da bi vse rešitve iskali po principu »od spodaj navzgor«, torej upoštevali to, kar se je v praksi že izkazalo kot primerno in učinkovito. Zbrali so primere iz različnih držav, ki bodo služili kot primeri dobre prakse, za analizo tega, kar se v praksi poklicnega izobraževanja danes dogaja v Evropi, pa tudi presoji, kaj so prednosti in slabosti posameznih modelov.

- **Identifikacija temeljnih elementov sistema/sistemov za izboljšanje kakovosti poklicnega in strokovnega izobraževanja**

Skupina je identificirala nekaj temeljnih elementov, ki naj bi jih vsebovali sistemi/modeli za izboljšanje kakovosti. Kasneje bi na podlagi teh oblikovali **skupna izhodišča** (referenčni model), ki naj bi bila presek tega, kar se danes že uporablja in se je izkazalo kot primerno. S tem bi oblikovali ogrodje, ki naj bi bilo v pomoč tistim, ki so odgovorni za razvoj vzgojno-izobraževalnega sistema, ali pa posameznim izvajalcem izobraževanja pri presojanju. Zajeti so naslednji, med seboj povezani elementi:

- **Model za izboljšanje kakovosti**

Skupina predlaga, da je tako izvajalcem kot tistim, ki so odgovorni za celoten sistem, prepuščeno, da uporabljajo modele, ki so že v veljavi, in so jih preizkusili in ocenili kot primerne. Pomembno je le to, da ti modeli vključujejo naslednje *štiri faze: načrtovanje* (določanje ciljev kakovosti), *vpeljevanje postopkov in ukrepov*, *vrednotenje in povratne informacije*, ki vključujejo tudi ukrepe za spremembe.

- **Metodologija** v procesih za izboljšanje kakovosti mora biti za vse štiri prej opisane faze vnaprej določena. To pomeni, da je določen postopek, na kakšen način oblikujemo cilje kakovosti, opredeljena je metodologija, kako vpeljujemo model v prakso, znana je metodologija, ki jo uporabljamo v fazi vrednotenja, dogovorjeno je, na kakšen

način uvajamo spremembe. Komisija se je opredelila, da je za vse štiri faze metoda samoevalvacije primerna tako na ravni sistema kot na ravni posameznih izvajalcev. V ta namen je pripravila tudi navodila za izpeljavo samoevalvacije.

- **Spremljanje**, tudi zunanje, naj bi uvedli za dopolnitev samoevalvacije. V primerih, ko je to smiselno in mogoče, se v spremljanje vključujejo tako uporabniki kot delodajalci. Rezultati spremljanja naj bi dopolnjevali oziroma dodatno osvetljevali rezultate samoevalvacij.
- Oblikovana naj bi bila **skupna merska orodja**, s pomočjo katerih bi bilo mogoče opazovati in primerjati dosežke v različnih sistemih in različnih državah.

- **Priprava evropskega vodiča za samoevalvacijo**

Pripravljen je priročnik, ki je nastal na podlagi dobrih izkušenj. Uporabnikom naj bi pomagal pri presoji lastnega odziva na ekonomske in socialne spremembe ter pri odkrivanju področij, kjer so spremembe nujne.

- **Identifikacija ustanov, ki se ukvarjajo s kakovostjo v poklicnem in strokovnem izobraževanju**

Namen tega je ugotoviti, kdo se na evropski ravni ukvarja s problematiko kakovosti v poklicnem in strokovnem izobraževanju in s čim natančno. Tako bi se bolje spoznali in omogočili pretok znanja in informacij.

- **Izobraževalne potrebe učiteljev in drugega osebja v poklicnem izobraževanju**

Tehnična skupina se je v preteklem letu posvetila predvsem identifikaciji izobraževalnih potreb učiteljev in drugega osebja v poklicnem in strokovnem izobraževanju ter nujnim podpornim ukrepom, da bi bilo izobraževanje v resnici kakovostno in bi zajelo čimveč ljudi. Prav izobraževanje učiteljev (in drugega osebja) je namreč v različnih dokumentih opredeljeno kot eden izmed bistvenih pogojev, da se kakovostne spremembe v resnici vpeljejo.

- **Oblikovanje nabora med seboj povezanih temeljnih kazalnikov kakovosti poklicnega in strokovnega izobraževanja**

Vsi predlagani kazalniki so med seboj povezani in zadevajo celoten proces izobraževanja. Ker je področje kazalnikov kompleksnejše, ga bomo podrobneje predstavili v prihodnji številki Novičk.

Sonja Klemenčič (sonja.klemencic@acs.si), ACS

S POTI

Razvoj menedžmenta kakovosti v izobraževanju odraslih

Mednarodni seminar o metodah in tehnikah benchmarkinga

V nemškem Güstrowu je od 17. do 20. februarja potekalo *tretje srečanje v okviru projekta Grundtvig 1: Razvoj menedžmenta kakovosti v izobraževanju odraslih s pomočjo razvoja samoevalvacijskih procesov*. Osnovni cilj mednarodnega projekta Grundtvig 1 je razvijati dejavnost menedžmenta kakovosti v izobraževanju odraslih s pomočjo razvoja samoevalvacijskih procesov ter uporabo metod benchmarkinga¹ z namenom zagotavljanja nenehnega razvoja. Tako je bil tudi osrednji del seminarja v Nemčiji namenjen seznanjanju partnerskih organizacij z različnimi tehnikami in metodami *benchmarkinga*.

Udeleženci seminarja so bili ključni partnerji, ki sodelujejo v projektu Grundtvig 1. Prišli so iz petih držav: Finske, Nemčije, Poljske, Slovenije in Španije. Sodelovali pa so tudi pridruženi partnerji iz Danske. Seminar o *benchmarkingu* je vodil zunanji finski strokovnjak, *dr. Juhani Kulmala*. *Benchmarking* je definiriral kot postopek ocenjevanja lastnega dela in prakse. Kasneje, na podlagi ocene, ustanova izbere kritična področja, ki bi jih morala izboljšati. V naslednjih korakih mora poiskati ustanovo, ki na teh področjih dela bolje, se z njo primerjati ter vpeljati dogovorjene izboljšave.

Ker je bil temeljni namen seminarja usposabljanje za samostojno izvedbo benchmarkinga, nam je *dr. Kulmala* predstavil več modelov *benchmarkinga*. Za potrebe našega dela smo vsi partnerji izbrali en model - procesni model (po Spendoliniju), po katerem bomo v nadaljevanju projekta izvedli celotni postopek. V nadaljevanju predstavljam strukturo Spendolinijevega modela po korakih:

- **Določitev področja, ki ga želimo primerjati**
Izberemo področje, ki je najbolj kritično in ki ga želimo z benchmarkingom izboljšati.
- **Oblikovanje tima**
Izberemo člane benchmarking tima, določimo konkretne naloge in vloge članov. To

---

¹ V slovenskem prostoru zaenkrat še ni ustreznega prevoda za pojem »benchmarking«, ki bi v celoti zajel pomen angleškega izraza, zato v prispevku uporabljam kar angleško poimenovanje. Tudi sodelujoči partnerji v svojih okoljih še niso našli ustreznega izraza, ki bi nadomestil ta angleški pojem.

je zelo pomembna faza, saj moramo izbrati »prave« sodelavce glede na kvalifikacije, predhodne izkušnje v benchmarkingu, sposobnost kreativnega in analitičnega mišljenja ter zastavljanja »pravih« vprašanj, poznavanje procesnega modela za benchmarking ter etična načela in protokol izmenjave.

- **Izbira partnerja**

Preden izberemo partnerja, je treba dobro pregledati različne vire organizacij (dokumentacija, poročila ipd.). Ko preučimo dokumentacijo različnih organizacij, se glede na situacijo in analizo kritičnih področij odločimo, s katero ustanovo se bomo primerjali.

- **Zbiranje in analiza informacij**

Z organizacijo oziroma partnerjem navežemo stike, se najavimo na obisk ter pošljemo vprašanja (približno 7 do 12 vprašanj), ki jih želimo zastaviti, vsaj dva tedna pred obiskom. Ko zberemo potrebne informacije, jih analiziramo.

- **Dejavnosti za vpeljevanje izboljšav**

Po obisku se vprašamo, kaj lahko izboljšamo v naši organizaciji in skušamo spremembe tudi vpeljati.

Pri načrtovanju in izvajanju benchmarkinga je vsak korak pomemben, zato ne smemo nobenega izpustiti; lahko pa določen korak prilagodimo.

Benchmarking je za organizacijo zelo pomemben. Ustanova dobi namreč občutek o tem, kako dela in kaj bi bilo treba izboljšati. Poleg tega je postopek koristen tudi zato, ker se med zaposlenimi in organizacijami prenaša znanje. Z benchmarkingom pridobi organizacija ravno tisto znanje, ki ga potrebuje, zaposleni pa se nenehno strokovno razvijajo, ker imajo bolj zahtevne naloge kot ponavadi. Organizacije se pri benchmarkingu odprejo navzven, zato moramo nenehno upoštevati etična načela in ne smemo zlorabljati podatkov, ki jih dobimo od partnerjev. Hkrati pa moramo biti pripravljeni ponuditi benchmarking (na isti ravni) tudi drugim organizacijam.

Milena Zorić (milena.zoric@acs.si), ACS

NOVA KNJIGA

Razlogi in ozadja za nastanek knjige

Kam z mularijo?

V polju neformalnega učenja za mlade ostaja besedilo programa PUM še vedno edini integrativni utemeljitveni tekst, ki služi za vse potrebe prakse in razvoja. Enako je veljalo za področje mladinskega dela, ki se po definiciji odvija v polju neformalnega. Zadrega nastaja, ko hočemo vsebine, ki jih opredeljujemo kot neformalne, urediti na načine, ki so uporabni za pisanje zakonodaje, določiti temeljne značilnosti sestavin programa, urediti podlage za strokovno delo, umestiti določene prakse v sistem, ki je povezan s financiranjem in zahteva izdelavo določenih standardov in normativov, izdelati podlage za izobraževalni program, merila vrednotenja in metodologije... V primeru, ko določene prakse izhajajo iz zelo heterogenih izhodišč - teoretskih, doktrinarnih, metodičnih, vednostnih, kulturnih, je poenotenje nujno. Prav poenotenje opisanih različnosti je bilo eno od ključnih vodil pri nastajanju knjige *Kam z mularijo?*.

Naslednja pomembna značilnost, ki jo odraža praksa pri neformalnih pristopih, je vprašanje kakovosti določene izvedbe. Že pri uvajanju progama PUM v prakso je bil potreben dolgotrajen proces pridobivanja neposrednih izkušenj z delom, v katerem so mentorice in mentorji postali dovolj kompetentni za samostojno delovanje. Praksa je pokazala, da pri izvedbi igrajo pomembno vlogo dejavniki, o katerih v izobraževalnem programu nihče ni mogel spregovoriti. To je področje, ki vznikne ob spontanosti in kakovosti človeških virov.

Ko se lotimo izvajanja izbranih dejavnosti za mladino, pa naj gre za proces animacije, za izvajanje projektnega dela ali drugih programskih elementov, smo vedno v dvojnem polju: enega določa predvidljivost, ki ji strežemo s strokovnimi znanji, drugo polje pa določa neskončna možnost izbir, ki pa jih moramo uravnjavati po nekih nenapisanih notranjih načelih. Ko smo opazovali delovanje neformalnih izobraževalnih sistemov v tujini, smo lahko zaznali specifične razlike, ki jih izvajalci sami nikoli niso znali ubesediti. Znali smo opredeliti neformalne programe kot bolj sproščene, manj strukturirane, bolj k udeležencem in njihovim potrebam naravnane. Opisali smo tudi temeljne sestavine, vendar je bil potreben obsežen dodatek s pojasnilom posebnosti. Ostal pa je neizrečen dodatek, ki predstavlja skupek prepričanj, predpostavk in načel, na katerih temelji delo v praksi.

Z vedno zelo izraženim kulturnim in osebnostnim pečatom okolja in ljudi, ki ga izvajajo. In prav to neizrečeno, specifično razločevalno potezo polja neformalnega, sem skušal orisati v knjigi.

Polje neformalnega dela z mladimi je strokovno zelo specifično in avtonomno področje, ki še nima izdelanih lastnih strokovnih podlag. Delovanje se opira na multidisciplinarni prenos dosežkov uporabnih sorodnih disciplin - od andragogike, pedagogike, psihologije, sociologije, socialnega dela do posebnih izbranih vsebin drugih ved. Vendar prenosa znanj, metod in izkušenj iz drugih področij in strokovnih okolij ne moremo izpeljati brez ustrezne prilagoditve in upoštevanja specifičnih značilnosti polja, v katerem nameravamo večšine uporabiti. Knjiga *Kam z mularijo?* predstavlja kontekst, ki je značilen za neformalno delo z mladimi in tako omogoča razumevanje posebnosti tega področja. Gre za prepletenost mnogih področij in dejavnikov, zlasti za načela, ki uravnavajo delovanje ljudi v številnih medsebojnih interakcijah. V obsegu, ki je bil nujno omejen, sem skušal predstaviti ključne dejavnike, s katerimi se srečuje neformalno mladinsko delo v praksi.

V polju neformalnega mladinskega delovanja so se vzpostavili prepoznavni akterji, ki v medsebojni prepletenosti sestavljajo sistem delovanja. Sistem lahko učinkovito deluje le, če ga izhodiščno povezujejo skupna strokovna načela. Povezave med deli sistema so ponavadi zelo strogo formalizirane, prav na teh točkah pa se največkrat zalomi učinkovitost sodelovanja. V knjigi sem izpostavil vidike, ki lahko onkraj formalizmov prispevajo k boljšemu delovanju vseh opisanih segmentov. Gre za vsebinska načela, ki so podana na način ponazoritev, zahtevala pa bodo še veliko strokovnega in raziskovalnega dela. Zlasti pa izobraževanje ljudi, ki v sistemu sodelujejo.

V tem pogledu je knjiga hkrati pionirski prispevek k stroki neformalnega dela z mladimi ter predlog programske naravnosti za razvoj posameznih strokovnih področij v prihodnjem času. Ker je poudarek delovanja neformalnega polja na motiviranosti ljudi, na njihovi prostovoljnosti, na njihovi avtonomnosti in dejavnosti, prinaša knjiga oris pogojev, ki so potrebni, da lahko govorimo o zagotovljenih pogojih za neformalno delovanje. S tem neformalno delo z mladimi presega področje neformalnega izobraževanja in pomeni začetek nove kulture uravnavanja medsebojnih odnosov v polju civilne družbe.

dr. Albert Mrgole (albert.mrgole@guest.arnes.si), Kamnik

KOTIČEK JE VAŠ

Izobraževanje odraslih z nizko ravni temeljne izobrazbe

Izvedba pilotnega izobraževalnega programa *Pravica do učenja*

Januarja 2004 smo na Ljudski univerzi Jesenice pričeli z pilotno izvedbo 50-urnega izobraževalnega programa *Pravica do učenja*, nastalega v projektu Grundtvig 1 z istim naslovom.

Izobraževalnih programov, kot je program *Pravica do učenja*, ki je nastal v multikulturnem ozračju s sodelovanjem strokovnjakov iz različnih držav, je v evropskem prostoru malo. Ob predhodnem ugotavljanju izobraževalne ponudbe s tega področja v različnih državah, ki jo je izvedla projektna skupina, se je izkazalo, da je priprava takega programa nujna, saj v nobeni od raziskovanih ustanov podobnega programa niso imeli. Večina izobraževalcev odraslih se je strinjala, da lahko izobrazbeni primanjkljaj odraslih zmanjšujemo predvsem s pomočjo neformalnega izobraževanja odraslih, kjer z dejavnimi učnimi pristopi in z odraslim privlačnimi temami prispevamo k usvajanju različnih temeljnih spretnosti.

Pilotne izvedbe programa sočasno potekajo na devetih organizacijah za izobraževanje odraslih v šestih evropskih državah. Na Ljudski univerzi Jesenice se programa udeležuje 15 odraslih z nizko ravni temeljne izobrazbe, za katere predvidevamo, da imajo tudi nizko temeljno znanje in težave pri obvladovanju temeljnih spretnosti (funkcionalne pismenosti).

Udeleženci v programu z udejanjanjem in osmišljanjem lastnih izkušenj obnavljajo in pridobivajo temeljna znanja in spretnosti ter razvijajo in ohranjajo nekatere socialne spretnosti. Vsebine celotnega programa obsegajo temeljna znanja in spretnosti, ki ustrezajo potrebam po zviševanju ravni funkcionalne pismenosti, ter različne teme s področja poznavanja človekovih pravic:

- **Bralne in pisne spretnosti** (razumevanje besedila, smiselno odgovarjanje, povezovanje, kritično vrednotenje besedila, sporočanje, pisanje pisem, skleпов, izpolnjevanje obrazcev, poznavanje temeljev pravopisa ipd.)
- **Računske spretnosti** (temeljne veščine računanja – seštevanje, odštevanje, deljenje, množenje, prostornina, odstotki)

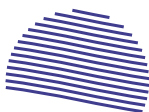
- **Socialne spretnosti/komunikacija** (dialog, poslušanje, javno govorništvo, seznanjanje s kršitvami in možnostmi uresničevanja človekovih pravic, zagovorništvo, samospoštovanje in spoštovanje drugih, dejavno državljanstvo idr.)
- **Računalniške spretnosti** (poznavanje temeljnih zakonitosti računalništva).

V programu veliko časa in truda namenimo spreminjanju odnosa do učenja: udeleženci razvijajo pozitivna stališča in pridobivajo nove učne tehnike, potrebne za samostojno učenje.

Program bomo v naslednjem tednu zaključili in ga ovrednotili. Že bežen pogled na listo prisotnosti pa kaže na to, da so udeleženci program dobro sprejeli in se v njem dobro počutijo, saj je odstotek njihove udeležbe izredno visok - presega povprečno udeležbo odraslih v večini programov, ki jih izvajamo na Ljudski univerzi Jesenice.

In še zanimivost: eno od projektnih srečanj so posneli tudi snovalci oddaje Modro na TV Slovenija 1. To je bilo eno najbolj zabavnih in zanimivih srečanj, ki je pozitivno vplivalo na razvoj socialno komunikacijskih spretnosti udeležencev. Prav vsi so se z izkušnjo javnega nastopanja srečali prvič. Predstaviti svoje mnenje v takšnem mediju, kot je televizija, pač ni dogodek, s katerim bi večina odraslih opravila brez precejšnje mere treme in drugih »osebnih« zavor.

Maja Radinovič Hajdič (univerza.jesenice@siol.net), Ljudska univerza Jesenice

Vidimo se tudi jutri

Vizija Zavoda za izobraževanje in kulturo Črnomelj

»ZIK Črnomelj utrjuje položaj osrednje belokranjske ustanove za izobraževanje odraslih, ki nudi svetovanje in celovito ponudbo izobraževalnih in kulturnih programov. Vključujemo se v evropske projekte, ki spodbujajo razvoj človeških virov in odpravljajo izobrazbeni primanjkljaj v našem okolju. Ustvarjamo takšno organizacijsko klimo, ki spodbuja zaposlene za razvoj socialnih programov in enakih možnosti za učenje. Velik poudarek dajemo sodelovanju in povezovanju z vsemi partnerji. Prizadevamo si za večjo kakovost na vseh področjih našega delovanja.«

To je naša vizija. Vključenost v projekt *Ponudimo odraslim kakovostno izobraževanje – POKI* nas je spodbudila, da smo o naši viziji, ki izhaja iz tradicije in je vpeta v prilagodljivost

prihodnosti organizacije, ponovno premislili. Na začetku je bila drugačna, v bodočnosti ne bo več ista, saj jo razumemo kot živ organizem, ki raste z nami in se spreminja.

Ustvarjanje in razumevanje vizije organizacije nas spremlja vsaj desetletje. Gre za čas, ki smo ga namenili iskanju pravih poti in smeri razvoja, kakor jih razumemo vsi zaposleni. ZIK Črnomelj sodi v skupino organizacij za izobraževanje odraslih, ki redno zaposluje manjše število strokovnih delavcev in privablja k sodelovanju mnoge priložnostne sodelavce. To dejstvo ima pozitivno stran, saj smo zaposleni kot družina, ki se vsak dan pogovarja o stanju in razmerah v organizaciji, o ovirah in težavah, o njihovem sprotne in pozitivnem reševanju. Projekt POKI nas je naučil, da svoje misli, dejanja, razmišljanja in rešitve tudi zapišemo. Ko jih ubesedimo, jih namreč ozavestimo in bolje razumemo, ko pa načrtovane dejavnosti opravimo, smo ponosni in se počutimo uspešne.

Med sodelovanjem v projektu POKI smo se odločili, da bomo svoji viziji dodali tudi težnjo po doseganju standardov kakovosti, ki si jih bomo postavljali sami, stroka na področju izobraževanja odraslih in veljavna zakonodaja.

*Kotler*¹ razume vizijo skoraj kot neuresničljive sanje. V naši organizaciji smo oblikovali vizijo bolj realno, usklajeno s poslanstvom, ki je v glavnem določeno na podlagi soglasja z lokalno skupnostjo, ustanoviteljico javnega zavoda. Vodilo naši organizaciji je vseživljenjsko učenje, za vse in vsakogar, ki se rad uči in spreminja. Ravno na tej podlagi se trudimo oblikovati čimbolj celovito ponudbo izobraževalnih programov, ki so namenjeni različnim ciljnim skupinam. Ob bok raznolikosti programov postavljamo tudi svetovanje udeležencem izobraževanja odraslih. Svetovanja so deležni vsi, ki se v naši organizaciji že učijo, in tisti, katerih izobraževalnih potreb ne moremo zadovoljiti, zato jih usmerimo v druge, primernejše izobraževalne ustanove.

Pri obvladovanju prihodnjih izzivov bomo imeli odločilno vlogo ljudje in naše zmožnosti. Na ZIK smo si enotni, da so ravno ljudje - udeleženci in zaposleni - za nas najbolj pomembni. Živimo v okolju, kjer se še zmeraj srečujemo z nižjo izobrazbeno strukturo zaposlenih in brezposelnih odraslih v primerjavi s slovenskim povprečjem, zato je naš izziv, da s svojo ponudbo programov prispevamo k večanju splošne ravni izobraženosti Belokranjcev.

Ko smo pozicionirali našo organizacijo in ji določali segmente delovanja, v katerih se ločimo od drugih, po katerih smo prepoznavni in vodilni, smo dali prednost razvoju socialnih programov, namenjenih marginalnim in ranljivim skupinam. Za to je bilo potrebno soglasje vseh zaposlenih, kajti ob strokovnem znanju potrebujemo veliko osebnostnih

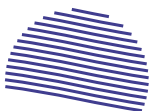
---

¹ Philip Kotler, Marketing Management, Ljubljana, Slovenska knjiga, 1996, str. 68

lastnosti, ki podpirajo takšno delovanje, kot so strpnost do drugačnosti, spoznavanje in sprejemanje drugih kultur, vzajemno spoštovanje in razvijanje medsebojnega sodelovanja. V teh naporih nam pomagajo in nas podpirajo partnerji v okolju, ki so pomembni člani razvoja izobraževalnih programov za Rome, ljudi s posebnimi potrebami, starejše odrasle. Ravno sinergično delovanje vseh zainteresiranih ustanov v okolju spodbuja integracijo marginalnih in ranljivih skupin v okolje ter njihovo večjo vključenost v družbeno življenje. ZIK kot pobudnik teh silnic v skupnosti pospešuje razvoj državljske kulture in ozavešča posameznike in skupine o pomenu vključevanja v javno življenje.

V tem kontekstu tudi vidimo kakovost dela na vseh področjih našega delovanja, s poudarkom na zadovoljstvu zaposlenih, udeležencev, učiteljev in partnerjev. Prihodnost naše organizacije bo podvržena nenehnemu ugotavljanju in zadovoljevanju izobraževalnih potreb v okolju, prilagajanju družbenim spremembam in ohranjanju vsega tistega, kar daje organizaciji ugled. Če parafraziramo *Kotlerja*, imamo uresničljive sanje, naša vizija nam je zvezda vodnica pri njihovem doseganju.

Nada Žagar (nada.zagar@zik-crnomelj.si), ZIK Črnomelj

Primer dobre prakse v podjetju Telekom Slovenija d. d. E-izobraževanje na delovnem mestu

Za vsako podjetje, ki želi držati korak z dinamičnimi spremembami na današnjem trgu in obdržati svoj konkurenčni položaj, je permanentno izobraževanje kadrov nujno. V podjetjih se potreb po uveljavljanju novih znanj vedno bolj zavedajo. Doba tako že vrsto let pripravlja tudi programe po meri podjetja. V zadnjih nekaj letih je zagotovo med prvimi izobraževalnimi ustanovami, ki je podjetjem ponudila novo obliko učenja, to je elektronsko izobraževanje ali e-izobraževanje, ki ga izvaja v virtualnem učnem prostoru. Predvsem velika podjetja vidijo v e-izobraževanju učinkovit in ekonomičen način za usposabljanje in izobraževanje zaposlenih.

Zakaj prav e-izobraževanje v Telekomu Slovenije d. d.?

Za e-izobraževanje so se na Telekomu Slovenije odločili zaradi poznavanja številnih prednosti takšnega načina izobraževanja in zaradi organiziranosti podjetja: prilagodljivost časa in kraja izobraževanja ter prilagajanje izobraževanja predznanju in potrebam ciljne

skupine. Pomemben dejavnik pri razvoju programa za e-izobraževanje je tudi možnost hitrega in enostavnega prilagajanja, posodabljanja in razpošiljanja vsebin ter istočasno vključevanje zaposlenih iz različnih poslovnih enot.

Na podlagi Dobinih izkušenj z razvojem in izvajanjem študija na daljavo v višješolskih strokovnih programih Poslovni sekretar in Komerčalist ter v tesnem sodelovanju s podjetjem Telekom smo tako v letu 2002 za zaposlene s področja prodaje razvili program online usposabljanja Pisno sporazumevanje v poslovnih in prodajnih besedilih. Prva izvedba programa je bila namenjena zaposlenim v poslovni enoti Maribor.

Tehnologija ni ‘bav-bav’

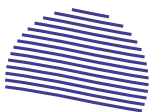
Doslej je v petih Telekomovih poslovnih enotah – v Mariboru, Celju, Ljubljani, Novi Gorici in Kopru – uspešno zaključilo online usposabljanje Pisno sporazumevanje v poslovnih in prodajnih besedilih že 109 zaposlenih s področja prodaje.

Program usposabljanja traja tri tedne v virtualnem učnem prostoru z uvodnim in zaključnim srečanjem v živo. Na uvodnem srečanju se udeleženci natančno seznanijo z načinom in potekom e-izobraževanja ter z delom v virtualnem učnem okolju WebCT, na zaključnem srečanju pa skupaj z mentorjem in organizatorjem ocenijo uresničitev pričakovanj, pridobljeno znanje in izvedbo programa.

Veliko pozornosti smo namenili tudi vrednotenju te alternativne oblike izobraževanja, pri kateri udeleženci usvajajo nove vsebine in hkrati nove načine dela v virtualnem učnem okolju. V omenjenem programu so udeleženci izpostavili prednosti, ki jih ta oblika nudi, predvsem večjo prilagodljivost časa in kraja sodelovanja v programu usposabljanja, večjo samostojnost pri delu, možnost sooblikovanja programa z vprašanji in primeri iz svoje delovne prakse ter individualni pristop mentorice. Pomembne so bile še nekatere druge značilnosti online usposabljanja, ki so prav tako posredno vplivale na dobre rezultate in visoko motiviranost udeležencev: dinamika dejavnosti, sodelovanje v skupini in dajanje povratne informacije kolegom, ustvarjanje referenčne baze primerov, nasvetov ipd. za nadaljnje delo. Poudarili so tudi, da je ta oblika zanimiv in moderen način izobraževanja.

Skupaj z odgovornimi v Telekomu Slovenije smo ocenili, da so bile izvedbe e-izobraževanja doslej uspešne in da takšen način izobraževanja omogoča uspešno in učinkovito doseganje ciljev programa.

Andreja Pignar Tomanič (andreja.pignar@doba.si), DOBA VIR ZNANJA d. o. o.
Mateja Geder (mateja.geder@doba.si), DOBA EPIS

Kakovost v izobraževanju prek modela odličnosti EFQM

S samoocenjevanjem do nenehnih izboljšav

Odličnost zahteva dobro poznavanje in primerno uporabljanje obstoječih virov in pogojev dela, obenem pa iskanje novih poti, znanj in izkušenj. Evropske organizacije se na teh področjih primerjajo, najboljše so nagrajene z *evropsko nagrado za kakovost*¹. V Sloveniji od leta 1998 po merilih modela odličnosti EFQM podeljujemo *Priznanje RS za poslovno odličnost* (v nadaljevanju PRSPO) - najvišjo državno nagrado za kakovost, najboljšim slovenskim organizacijam. Postopek PRSPO in spremljajoče aktivnosti vodi Urad RS za meroslovje pri Ministrstvu za šolstvo, znanost in šport (v nadaljevanju MIRS). Model je bil prvotno uporabljen v zasebnem sektorju, pozitivni učinki pa so se prenašali tudi v javni sektor. V letu 1999 so izdali merila za javni sektor, v letu 2003 pa so jih prilagodili tudi za področje visokega šolstva.

Model odličnosti EFQM

Model odličnosti EFQM² je splošen in neobvezujoč okvir, ki temelji na naslednji predpostavki: odlični rezultati pri “delovanju”, “odjemalcih”, “zaposlenih” in “družbi” se dosegajo z “voditeljstvom”, ki je gonilo “politike in strategije”, “zaposlenih”, “partnerstev in virov” ter “procesov” (Slika 1).

Slika 1: Model odličnosti EFQM

¹ European Quality Award v Bruslju - EQA (od leta 1992)

² Več lahko najdete na spletni strani <http://www.efqm.org>.

Priznanje RS za poslovno odličnost (PRSCO) kot najvišje nacionalno priznanje

PRSCO je najvišje državno priznanje za dosežke na področju kakovosti poslovanja, ki je rezultat razvoja znanja in inovativnosti. Namenjeno je organizacijam v zasebnem in javnem sektorju in predstavlja nadgradnjo sistemom vodenja kakovosti. PRSCO³ temelji na modelu odličnosti EFQM in postavlja smernice, ki jih organizacije lahko uporabijo pri ovrednotenju prizadevanj za izboljševanje, in s pomočjo katerih se med seboj primerjajo.

Primeri dobre prakse v Evropi na področju javnega sektorja

Med nagrajence evropske nagrade za kakovost se je uvrstilo že nekaj organizacij iz javnega sektorja, med njimi kar nekaj izobraževalnih ustanov: Runshaw College, UK, (EQA, 2003), Foxdenton School and Integrated Nursery UK (Quality Award Winner 1999 in European Quality Prize Winner 2000), Faculty of Engineering, Marmara University, Turkey. (EQA finalist 2000), St Mary's College, Londonderry (EQA 2001), Runshaw FE College (UK Quality Award, 2002), Inland Revenue, Cumbernauld, (EQA, 2000). V Veliki Britaniji in na Severnem Irskem model odličnosti kot orodje za nenehno izboljševanje uporablja okrog 3.000 (predvsem) srednjih šol. Najboljše šole dosejajo med 550 in 600 točk (od 1000 možnih).

Izkušnje MIRS pri uporabi različnih orodij kakovosti

MIRS že vrsto let vzdržuje certificiran sistem kakovosti po ISO 9001:2000. Skupni ocenjevalni okvir za organizacije v javnem sektorju (Common Assessment Framework – CAF) je v primerjavi z modelom odličnosti EFQM “enostaven” model, ki je primeren zlasti za pridobitev prvega vtisa o delovanju organizacije. Proces prve samoocene smo začeli z izobraževanjem (ustrezno smo pripravili vse zaposlene) ter v okviru samoocenjevalne skupine ocenili organizacijo po vprašalniku CAF. Želeli smo se izboljševati na t. i. “mehkih področjih”: voditeljstvo, zadovoljstvo zaposlenih, partnerstva in vplivi na okolje oz. širšo javnost. Na samoocenjevalni delavnici smo timsko opravili oceno po merilih modela odličnosti EFQM, razvila se je razprava o pomanjkljivostih, željah in potrebah po izboljšavah. Učinke samoocenjevanja ocenjujemo kot uspešne pri izboljšanju vodenja, delovanja sistema kakovosti, notranjega komuniciranja, potreb zaposlenih in strank. S samoocenjevanjem bomo nadaljevali in postopoma vključili vse več

---

³ Doselej je v postopkih ocenjevanj sodelovalo 52 slovenskih organizacij (18 iz javnega sektorja). Letos smo začeli z izobraževanjem o prednostih modela odličnosti EFQM v slovenskem jeziku. Več o PRSCO na <http://www.mirs.si>.

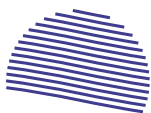

zaposlenih, da bi tako spremljali napredek oz. opazili segmente, ki morda zastajajo, ter razjasnili vzroke zanje⁴.

Zaključek

Model odličnosti EFQM v Evropi uporablja že več deset tisoč organizacij, med njimi tudi izobraževalne ustanove. Ciklično izvajanje samoocenitev spodbuja nenehno učenje, izboljšave in inovacije. Pozitivni učinki so v izboljšanju vodenja, obvladovanja procesov, komuniciranja, potreb v zvezi z zaposlenimi, strankami ipd. Za Slovenijo, ki želi povečati dodano vrednost, je to poleg ohranjanja in večanja svoje globalne konkurenčnosti še toliko bolj pomembno⁵.

mag. Karmen Kern (karmen.kern@gov.si), MIRS
Loredana Leon (loredana.leon@gov.si), MIRS

Študijski krožki

Skupno delo mentorjev pod okriljem Zavoda za gozdove Slovenije

V začetku januarja 2004 je bilo na Lisci tridnevno srečanje, usmerjeno v razmišljanje o razvoju študijskih krožkov (ŠK) pod okriljem Zavoda za gozdove Slovenije, edine državne ustanove, ki pokriva celotno področje Slovenije. Zaznamovale so ga raznolike intenzivne delavnice po metodah dela študijskih krožkov. Srečanja smo se udeležili mentorji ŠK, ki delujemo v okviru ZGS. Prvič smo na tem področju sodelovali tudi z Gozdarskim inštitutom Slovenije (GIS).

Cilji delavnic so bili oblikovati vizijo in poslanstvo ter izdelati akcijski načrt razvoja študijskih krožkov, ki delujejo na ZGS. Svojo vizijo in poslanstvo smo tudi v prihodnje naravnali v vseživljenjsko učenje v obliki študijskih krožkov. Dosegati želimo trajnostni, sonaravni in vsestranski razvoj predvsem na slovenskem podeželju.

---

⁴ Kern, K.: Od kakovosti k odličnosti s pomočjo uporabe modela EFQM, priročnik za udeležence seminarja, Ministrstvo za šolstvo, znanost in šport, Urad za meroslovje, Priznanje RS za poslovno odličnost, Ljubljana, 2004.

⁵ Povzeto po: Kern, K., Kovač, P., Leon, L. in Pretnar V.: Obvladovanje kakovosti s pomočjo uporabe modela odličnosti CAF, Priročnik za udeležence seminarja, Upravna akademija, Ljubljana, 2004.

Študijski krožki pod okriljem ZGS so začeli delovati leta 1999, ko so se iz omenjenih vrst usposobili prvi mentorji. Število je iz leta v leto rastlo. Študijske krožke želimo razširiti v vse območne enote in jih uveljaviti kot nosilce odličnosti delovanja ZGS, hkrati pa bi radi z njimi dosegli večjo prepoznavnost v javnosti.

Udeleženci delavnic smo oblikovali tudi strateški načrt za prihajajoče leto in se dogovorili o tovrstni redni letni intenzivni obliki dela.

Na Lisci, v Jurkovi koči, je bilo zelo razgibano. Poleg začrtanega študijskega dela, je bilo poskrbljeno za redni jutranji sprehod in prijetno preživljanje večerov v družbi ljudi, ki so predstavili krajevne posebnosti Lisce, Razborja in Loke pri Zidanem Mostu.

Tatjana Potrpin (tatjana.potrpin@volja.net), Sopota

PRIPRAVLJAMO/PRIPRAVLJAJO

Andragoški center Slovenije

Vabilo na petkovo izobraževalno srečanje

Vabimo vas na **predstavitve knjige Nataše Pergar Vidne in nevidne poti**, ki bo v **petek, 16. aprila 2004**, ob **9. uri** v sejni sobi Andragoškega centra Slovenije, Šmartinska 134 a.

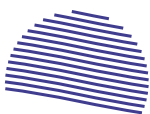
Nataša Pergar je v samozaložbi izdala knjigo *Vidne in nevidne poti*. Naslov knjige ustreza vsebini, saj nas avtorica vodi po naših vidnih poteh, ki jih predstavljajo naše izgovorjene misli, izražena čustva in vidna dejanja, ki so posledica naših misli in čustev. Nevidne poti pa avtorica predstavi v energijskih poljih človeka, kjer misli, prepričanja in vrednote ter čustva in čustvena stanja shranjujemo in tako neposredno vplivamo na svoje fizično telo, kar pomeni zdravje in zadovoljstvo ali bolezen in nezadovoljstvo.

Knjiga je razdeljena na tri dele. V prvem delu spoznamo, kje in kako smo si pridobili izkušnje, ki so podlaga našemu življenju. V drugem delu so predstavljene čakre, njihov razvoj, povezava s fizičnim telesom in njihove psihološke funkcije ter energijska telesa človeka. V tretjem delu pa spoznamo, katere podatke si posamezne čakre zapisujejo in shranjujejo, kar predstavlja programe, na osnovi katerih delujemo. To so naša prepričanja in vrednote. Avtorica nas vodi od čakre do čakre na razumljiv in preprost način. Spoznamo, kje tičijo vzroki za naše težave, trpljenje in bolezen. Knjiga je opremljena z ilustracijami in s slikami energij pri določenih obolenjih. Namenjena je vsem, ki želijo svoje življenje zavestno doživljati in živeti.

Nataša Pergar se že 17 let ukvarja z zdravlilstvom, bioterapijo in osebnim svetovanjem. Ima vpogled v energijske ravni človeka, kar ji omogoča njen dar videnja energij, ki ga je spoznavala in izpopolnjevala postopoma.

Srečanje bo trajalo približno eno uro. Prosimo, da **udeležbo potrdite najkasneje do srede, 14. aprila 2004**, Zdenki Birman Forjanič (tel. 01 5842 571, fax: 01 5245 881).

Zdenka Birman Forjanič (zdenka.birman.forjanic@acs.si), ACS

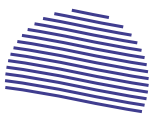
Slovenski dnevi knjige

Vabilo na literarne večere

Ob prireditvi **Slovenski dnevi knjige** vas vabimo na literarne večere, ki jih *Društvo slovenskih pisateljev* pripravlja v sodelovanju s študijskimi krožki *Beremo z Manco Košir*.

Člani bralnih krožkov iz različnih slovenskih krajev so prebrali naslednje knjige: V okvari, avtorja *Aleša Čara*, *Zgodbe na dušek*, *Lili Potpare*, in *Temni julij*, *Iztoka Osojnika*. Svoje odmeve bodo predstavili v pogovorih z avtorji, ki jih bo vodila režiserka in pisateljica *Barbara Korun*.

Vabimo vas, da se nam na literarnih večerih, ki bodo tekli v tednu prireditve **Slovenski dnevi knjige od 19. do 23. aprila 2004**, v prostorih Društva slovenskih pisateljev, na Tomšičevi 12 v Ljubljani, pridružite, še posebej, če ste knjige prebrali tudi sami.

Andragoški center Slovenije

Izobraževanji v okviru projekta *Razvoj organiziranega samostojnega učenja*

Vabimo vas na usposabljanje delavcev v središčih za samostojno učenje. Pridobili boste informacije in znanja, potrebna za opravljanje dejavnosti organiziranega samostojnega učenja. Programa, ki ju bomo na Andragoškem centru Slovenije izvedli v **maju 2004**, sta namenjena vsem, ki se odločate za odpiranje novih središč za samostojno učenje, in tistim, ki že izvajate dejavnost organiziranega samostojnega učenja. S tem si pridobite možnost dejavnega sodelovanja pri razvoju organiziranega samostojnega učenja v Sloveniji in pri izvajanju dejavnosti Mreže središč za samostojno učenje (<http://www.lj-oz.sik.si/sredzasamostojno.htm>).

Podrobnejša predstavitev programov je natisnjena v prilogi, kjer sta priloženi tudi prijavnici. Vabimo vas, da se nam pridružite.

Za vse dodatne informacije lahko pokličete Jasmino Orešnik (tel.: 01 2307 393).

Jasmina Orešnik (jasmina.oresnik@lj-oz.sik.si), Knjižnica Otona Župančiča

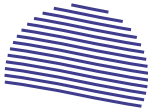

POSVETI, KONFERENCE

European Lifelong Learning Professional Training
(Evropsko vseživljenjsko poklicno usposabljanje)

E-learning Tools and Methodologies in Lifelong Learning
(Pripomočki in metodologije e-izobraževanja v vseživljenjskem učenju)
Praga, Češka, 27. do 29. maj 2004

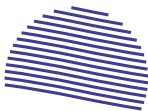
Informacije o seminarju lahko dobite na e-naslovu: lustigo@plk.mff.cuni.cz in na spletni strani: http://www.ellproft.org/us/training_workshop_seminar_07.htm.

European Lifelong Learning Professional Training
(Evropsko vseživljenjsko poklicno usposabljanje)

Managing e-Learning in a Higher Education Institution
(Upravljanje e-izobraževanja v visokošolskih ustanovah)
Tartu, Estonija, 3. do 5. junij 2004

Informacije o seminarju lahko dobite na e-naslovu: aunevalk@ut.ee in na spletni strani: http://www.ellproft.org/us/training_workshop_seminar_08.htm.

NUTN 2004

Quality in Distance Learning
(Kakovost v učenju na daljavo)
Kennebunkport, Maine, ZDA, 12. do 14. junij 2004

Več o letni konferenci lahko preberete na spletni strani:
http://www.odu.edu/dl/nutn/annual_conference.html.

NOVOSTI IZ KNJIŽNICE ACS

Bralcem Novičk sporočamo, da je knjižnica ACS odprta za obiskovalce v sredo in petek dopoldne od 10. do 12. ure ter v ponedeljek in četrtek od 14. do 16. ure. Vabljeni!

Harrison, Rosemary: Learning and development. 3rd ed. London : Chartered Institute of Personnel and Development = CIPD, 2002. 498 str. ; 25 cm. (People and organisations)

Hollway, Wendy; Jefferson, Tony: Doing qualitative research differently : free association, narrative and the interview method. Reprinted. London ; Thousand Oaks ; New Delhi : Sage, 2003. [vi], 166 str. ; 24 cm

Malone, Samuel A: Learning about learning : an A-Z of training and development tools and techniques. London : Chartered Institute of Personnel and Development = CIPD, cop. 2003. xii, 332 str. ; 24 cm

Merriam, Sharan B.; Caffarella, Rosemary S.: Learning in adulthood : a comprehensive guide. 2nd ed. San Francisco : Jossey-Bass, cop. 1999. xviii, 502 str. : ilustr. ; 24 cm. (The Jossey-Bass higher and adult education series)

Active citizenship and governance education in the Central and Eastern European context : report on critical review of the national literature and policy analysis / edited by A. Ivančič. D. Novak, N. Chioncel and T. Jansen. Nijmegen : University of Nijmegen, 2003. 86 str. ; 30 cm. (Reviewing education and training for governance and active citizenship in Europe - a Central and Eastern European perspective (RE-ETGACE))

African regional presentation for CONFINTEA V mid term review. [Dakar] : [Unesco Regional Office for Education in Africa], 2003. 16 str. ; 30 cm

Peter Monetti (knjiznica@acs.si), ACS

Programoteka

javnoveljavni izobraževalni programi za odrasle

www.acs.si/programoteka

Objavljamo javnoveljavne izobraževalne programe, ki so

- * oblikovani izključno za odrasle
- * na novo oblikovani v skladu z veljavno šolsko zakonodajo ali jim je bila v skladu z novo zakonodajo podaljšana veljavnost

TEDEN VSEŽIVLJENJSKEGA UČENJA

18.-24.10.2004

Na vprašanja vse leto odgovarjamo v TVU-Razpravljalnici na spletni strani
<http://tvu.acs.si/razprava>

IZBRAŽEVANJE ODRASLIH V SLOVENIJI IZVAJALCI IN PROGRAMI 2002/2003

pregled več tisoč izobraževalnih programov in številnih organizacij po vsej Sloveniji
• Na spletni strani: www.acs.si/pregled

<http://izobrazevanje.acs.si>

IZBRAŽEVALNA PONUDBA ACS

Objavljamo izobraževalne programe, ki jih za izobraževalce odraslih izvajamo v šolskem letu 2002/2003

- izobraževalni programi
- strokovna, informativna in izobraževalna srečanja
- aktualna izobraževanja ACS

Na vaša vprašanja odgovarjamo v Forumu na spletni strani <http://izobrazevanje.acs.si/forum>

na spletni strani **www.acs.si**

* za tiste, ki se želite izobraževati

* in za tiste, ki sami izobražujete

svetovalni kotiček ACS

